

Az emigráns sajtó nyelvezete

Összefoglaló: A magyar sajtónyelvi vizsgálatok eddig az anyaországra és a körülötte fekvő utódállamokra irányultak. A Kárpát-medencén kívüli magyar közösségeknek a sajtóját is érdemes nyelvi szempontból tanulmányozni. Erre az a körülmény is lehetőséget nyújt, hogy ezen hírlapok anyaga többnyire online is hozzáférhető. A szerző egyrészt abból a feltevésből indul ki, hogy az emigráns sajtótermékek nyelvezete jobban őrzi a hagyományokat, mint a Kárpát-medenceieké, másrészt pedig abból a hipotézisből, hogy az emigráns sajtó a környezeti nyelv hatását mutatja. A vizsgálatok alapján az első feltevés nem igazolódott be, a második pedig beigazolódott.

1. Sajtónyelvi vizsgálatok

A magyar sajtónyelvi vizsgálatok eddig az anyaországra és a körülötte fekvő utódállamokra irányultak. Többek között az adai Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok 1976. évi tudományos ülészaka is a sajtónyelvvel foglalkozott. (Nyelvhasználati szintek... 1976.) Ezen a tanácskozáson a következő előadások hangzottak el: Hernádi Sándor: A 7 Nap nyelvhasználatáról, Nyelvhasználati szintek... 1–19.; Szathmári István: Megjegyzés az Üzenet című folyóirat nyelvéről és stílusáról, Nyelvhasználati szintek... 20–33.; Grétsy László: A jugoszláviai magyar nyelv az ifjúsági lapok tükrében, Nyelvhasználati szintek... 34–49.; Rác Endre: A jugoszláviai magyar sportsajtó nyelvéről, Nyelvhasználati szintek... 50–71.; Pénovácz Antal: A Topolya és Környékének, a Magyar Szó mellékletének nyelvhasználata, Nyelvhasználati szintek... 72–86.; Lánosz Irén: A Magyar Képes Újság nyelve, Nyelvhasználati szintek... 105–116.; SÁtai Pál: A szabadkai üzemi lapok nyelve, Nyelvhasználati szintek... 117–133.; Molnár Csikós László: A mutató névmás használatának kérdései községi hivatalos lapjainkban, Nyelvhasználati szintek... 144–158.; Szloboda János: A zentai és adai Képvisező-testület küldöttségi tájékoztató közlönyének nyelvi elemzése, Nyelvhasználati szintek... 159–178. Két további előadás (Hock Rezső: A társadalmi-politikai közösségek magyar nyelvű hivatalos lapjainak nyelvéről, és Papp György: A Dolgozók nyelvéről) a szerzők ideológiai és politikai alkalmatlansága miatt nem hangozhatott el. Az 1985. évi Szarvas Gábor Nyelvművelő

---

* Dr. Molnár Csikós László, nyugalmazott egyetemi tanár, Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék

Napok két előadását szintén a sajtónyelvnek szentelték (Szloboda János: A szerbhorvát helyesírás hatása a magyar nyelvű községi hivatalos lapok helyesírási gyakorlatára, *Hungarológiai Közlemények*, 66-67. sz., 23–33. o.; Kovács T. Ilona: A jugoszláviai magyar sajtó helyesírása, *Hungarológiai Közlemények*, 66-67. sz., 43–49. o.). Jelen tanulmány szerzője is vizsgálta a horvátországi Magyar Képes Újság nyelvét (Molnár Csikós László: A Magyar Képes Újság nyelvezetéről, in.: *HMSz-évkönyv 15-16.*, Osijek, 1996., 67—70.)

A Kárpát-medencén kívüli magyar közösségeknek a sajtóját is érdemes nyelvi szempontból tanulmányozni. Elsősorban a következő Kárpát-medencén kívüli országok magyar nyelvű sajtójáról van szó: Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Ausztrália, Izrael, Argentína.

A legtöbb magyar nyelvű sajtótermék az Amerikai Egyesült Államokban jelenik meg, heti rendszerességgel a Californiai Magyarság, az Amerikai Magyarság, az Amerikai Magyar Népszava Szabadság, a Dallaszi Magyar Szó, havonta a Magyar Napló és az Evangéliumi Hírnök. Kanadában megjelenő hetilap a Kanadai-amerikai Magyarság (Az Egyesült Államokban is terjesztik), a Kanadai Magyar Hírlap és a Magyar Krónika. Ausztráliában a Magyar Élet hetilap és a Perthi Magyar Hírek havi lap képviseli a magyar nyelvű sajtót. Az izraeli Új Kelet lap arról is nevezetes, hogy egy időben húszezres példányszámban megjelenő napilap volt. Említésre méltó még az Argentínai Magyar Hírlap utóda, a Buenos @ires-i Hírmondó.

A nyugati világ legnagyobb magyar hetilapja a Kanadai-amerikai Magyarság. Elődét, a Kanadai Magyarságot 1949-ben alapították Torontóban. 1957-től népszerűen „Kékújságként” emlegetik, ugyanis fejlécén a „Magyarság” kék színű betűkkel volt írva. A Kékújság 1990. novemberében átvette a Chicago és Környéke című magyar nyelvű újságot, így a hivatalos neve Kanadai-amerikai Magyarságra változott. A Kanadai-amerikai Magyarság középutat képviselő hetilap, tárgyilagosan tárja fel a magyarságot érdeklő híreket, ismerteti, hogy mi újság az észak-amerikai magyar közösségekben, illetve Magyarországon és a Kárpát-medencében. A lap tudatja olvasóival a határon túl élő magyar közösségek gondjait, problémáit és emberjogi sérelmeit. Felszólal a magyarság védelmében, akárhol is esik bántódása. Minden ügyet tárgyilagosan mutat be, és az olvasóira bízva az értékelést. (Kanadai-amerikai Magyarság)

A 1922 októberében indult Californiai Magyarság hetilap az Egyesült Államok nyugati partvidékének magyar bevándorlóit szolgálta friss hírekkel. Az akkori emigránsok zömmel az 1919-es tanácsköztársas-

ság menekültjei voltak. Az évek folyamán különböző emigráns rétegek befolyásolták és támogatták a lapot: a 30-as években a nácizmus menekültjei, a 40-es években a világháború menekültjei, 50-es években a kommunizmus menekültjei, az 56-osok. 2010-től kezdve a Californiai Magyarság csak az interneten jelenik meg. Az internetes olvasók érdeklődéséből azt állapították meg a szerkesztők, hogy nem ugyanaz, mint amire a szerkesztők gondoltak, amikor nyomtatott újságot adtak ki. (Californiai Magyarság)

Az ausztráliai Magyar Élet hetilap elődei a melbourne-i Magyar Élet és a sydneyi Ausztráliai Magyarság volt. Az előbbi 1958-tól jelent meg, az utóbbi 1964-től, eleinte mindkettő sorszedő (Linotype) gépen készült. Az Ausztráliai Magyarság 1965 augusztusában áttért az ofszet nyomdatechnológiára, ez az eljárás képes oldalakkal, irodalmi melléklettel való bővítést tett lehetővé. A szövegeket villanyírógép segítségével vitték a nyomólemezsre. A Magyar Élet 1966-ban új tulajdonos kezébe került, és szintén áttért az ofszet nyomtatásra. 1977-ben melbourne-i és a sydneyi magyar hetilap Magyar Élet néven egyesült, országos terjesztésűvé vált, és ofszet nyomdatechnológiával készült. 1987-től már Apple Macintosh számítógépen állították össze az újság oldalait. A Magyar Élet kiadója a magyarság szolgálatát vallja, ezzel azt is vállalja, hogy a vállalkozás vesztesége is az övé. Az előfizetés élteti a lapot, ha megszűnik, a kiadó visszatéríti a többletbefizetést. (Magyar Élet)

Az Új Kelet című magyar nyelvű napilapot 1918. december 19-én alapították Kolozsvárott. 1920-ban a napilap hetilappá alakult át. 1940-ben Észak-Erdélynek Magyarországhoz való visszacsatolása után a lapot betiltják a kor hatóságai. 1948-ban Marton Ernő napilapként újraindította Tel-Avivban. 2010-től kezdődően huszonnégy oldalas hetilapként jelent meg. 2016 januárjától havonta jelenik meg. [Új Kelet – Wikipédia; Új Kelet (folyóirat, 1918) – Wikipédia]

2014 márciusában jelent meg Haynálné Kesserű Zsuzsánna szerkesztésében az Argentínai Magyar Hírlap utolsó száma. 2014 májusában már indult a Buenos Aires-i Hírmondó, a szabadkai Czékus Ábel szerkesztette néhány hónapig. Az elektronikus hírlevél 2016 februárjáig jelent meg. Czékus Ábel közgazdász Szabadkán született, középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte. Közgazdász oklevelet a Szegedi Tudományegyetemen szerzett. Egyetemi tanulmányai alatt Norvégiában és Olaszországban is tanult, később Szlovéniában volt kutató ösztöndíjas. Anyanyelvén kívül hat nyelven beszél. 2014 márciusa és júliusa kö-

zött a Buenos Aires-i magyar közösségben tevékenykedett a Kőrösi Csoma Sándor-program ösztöndíjasaként. (Buenos @ires-i Hírmondó)

Ezeknek a hírlapoknak az anyaga többnyire elektronikusan is hozzáférhető (habár nem mindig teljes egészében és naprakészen, vagyis néha rövidebb változatban, illetve utólag teszik közzé az anyagot).

2. Észlelt jelenségek

1. Szóállomány és kifejezőkészlet:

Idegen szó és szókapcsolat

Idegyszerű szóhasználat

Regionális szó vagy szóalak

Régies szó

Szótévesztés és helytelen szóválasztás

Különleges szóalak

Neologizmus

2. Szószerkezet és mondatszerkezet:

Idegyszerű vagy szabálytalan mondatszerkezet

Ragtévesztés

Ragelhagyás

Vonzattévesztés

Alanyvesztés

Egyeztetési probléma

Szórendi probléma

Szükszavúság

3. Helyesírás és tipográfia:

Szókapcsolat tagjainak egybeírása

Összetétel tagjainak különírása

Kötőjeles összetétel tagjainak egybeírása

Összetétel tagjainak kötőjeles írása

Régies írásmód

Értelemzavaró elírás

Számos esetben megtörténik, hogy ugyanabban a mondatban egyszerre többféle nyelvi jelenség is felbukkan. Például egyeztetési probléma, szórendi probléma, vonzattévesztés: Bár már 1958-ban is voltak Torontóban adventista magyar családok, *akik* kisebb közösséget al-

kottak az akkori jugoszláv egyházon belül, formálisan 1965-ben alakult meg a magyar gyülekezet *Sohlman Károly lelkipásztor kezdeményezésével*. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Bár már 1958-ban is voltak Torontóban adventista magyar családok, amelyek kisebb közösséget alkottak az akkori jugoszláv egyházon belül, formálisan Sohlman Károly lelkipásztor kezdeményezésére 1965-ben alakult meg a magyar gyülekezet.

2.1. Szóállomány és kifejezőképesség

Idegen szó és szókapcsolat

Az idegen elemek öncélú használata egyértelműen káros, mert megnehezíti a gondolatok cseréjét, a nyelvi érintkezést, kiszorítja helyükből a rokon értelmű magyar megfelelőket, és ezáltal elszürkíti a nyelvet, olykor még szótévesztést is okozhat. Nagyon fontos mérlegelni az idegen szó használatakor, hogy kihez és miről beszélünk, írunk. Szűkebb szakmai körnek szóló műben bátrabban élhetünk idegen kifejezésekkel, de minél inkább szélesedik hallgatóink, olvasóink köre, annál erősebben kell törekednünk a közérthetőségre. (Grétsy és Kemény 2005)

Május 1-jén a Hungária klubban találkozott a magyar közösség apraja és nagyja a hagyományos déli *asado*-n. (Buenos Aires-i Hírmondó) > Május 1-jén a Hungária klubban találkozott a magyar közösség apraja és nagyja a hagyományos déli grillezésen. (asado = az argentin stílusú grillezés gyűjtőneve 1. parázs felett való sütési mód, 2. szabadtéri sütéssel egybekötött parti)

Középkorú nő Los Angelesben *caregiver* munkát vállal házvezetéssel egybekötve, gyermekre való felügyelet is lehetséges. (Amerikai Magyar Hírlap) > Középkorú nő Los Angelesben gondozói munkát vállal házvezetéssel egybekötve, gyermekre való felügyelet is lehetséges.

Szerencsére még jóidőben sikerült a gyűjtési engedélyeket beszerezni, így a *rangerek* mindenütt vendégszeretően fogadnak, s megengedik, hogy olyan helyeken táborozzunk és gyűjtsünk, ahová mások nem nagyon tehetik be a lábukat. (Magyar Élet) > Szerencsére még jó időben sikerült a gyűjtési engedélyeket beszerezni, így az erdőőrök mindenütt vendégszeretően fogadnak, s megengedik, hogy olyan helyeken táborozzunk és gyűjtsünk, ahová mások nem nagyon tehetik be a lábukat.

... a keretében megjelenik egy jelenség, vékony, *slank*, melyet a bokáig érő ujjatlan, lezser, fekete ruha jobban kiemel, légiesebbé tesz.

(Magyar Élet) > a keretében megjelenik egy jelenség, vékony, karcsú, melyet a bokáig érő ujjatlan, lezser, fekete ruha jobban kiemel, légiesebbé tesz.

... és van *egy ún. „casco histórico”* amelyben nagyon régi és látványos épületek emelkednek! (Buenos Aires-i Hírmondó) > ... és van óváros, amelyben nagyon régi és látványos épületek emelkednek!

Magyar *all-you-can-eat* étterem nincsen Kanadában én pedig kedvelem a magyar kosztot, ... (Kanadai Magyar Hírlap) > Magyar mindent ehetsz étterem nincsen Kanadában, én pedig kedvelem a magyar kosztot, ...

Idegenszerű szóhasználat

Idegenszerűség (barbarizmus) tágabban értelmezve minden olyan nyelvi kifejezőeszköz, amely nem az adott nyelv sajátos, belső, történetileg kialakult törvényeit, hanem egy más, idegen nyelvét tükrözi. Szűkebb értelemben idegenszerűség a magyarban minden olyan kifejezés, amely magyar elemekből áll ugyan, de idegen mintára, idegen gondolkodásmódot követve jött létre. (Grétsy és Kemény 2005)

A lakosság 59 százaléka az angolt jelölte meg *mint anyanyelvet*, míg 38 százaléknyan franciául beszélnek otthon. (Kanadai Magyar Hírlap) > A lakosság 59 százaléka az angolt jelölte meg anyanyelveként, míg 38 százaléknyan franciául beszélnek otthon.

Európában nyílt zsidó múzeumok *sorában* a budapesti 1909-ben kezdte meg működését, és azóta gyűjt minden zsidósággal kapcsolatos tárgyat és dokumentumot. (Kanadai-amerikai Magyarország) > Az Európában nyílt zsidó múzeumok közt a budapesti 1909-ben kezdte meg működését, és azóta gyűjt a zsidósággal kapcsolatos minden tárgyat és dokumentumot.

A Magyar Zsidó Múzeum nem csupán *egy* történelmi múzeum, de képcsarnok és néprajzi múzeum is egyben, (Kanadai-amerikai Magyarország) > A Magyar Zsidó Múzeum nem csupán történelmi múzeum, de képcsarnok és néprajzi múzeum is egyben,

A fesztivál „szülőanyja”, Pigniczky Réka dokumentumfilmes szerint évről évre *minőségibb* filmek érkeznek Magyarországról. (Kanadai-amerikai Magyarország) > A fesztivál „szülőanyja”, Pigniczky Réka dokumentumfilmes szerint évről évre színvonalasabb filmek érkeznek Magyarországról.

A túra első megállóját a Megalomaniac borászat alkotta, amely rendkívül sikeresen *építette ki magát*, ez pedig *ráadás* a boraik minősége *mellett*. (Kanadai-amerikai Magyarország) > A túra első megállóját a Megalomaniac borászat alkotta, amely rendkívül sikeresen fejlődött ki, ez pedig többletet jelent boraik minőségén kívül.

A lehenгерlő előadás két ismert 17. századi magyar jezsuita, Szántó István és Pázmány Péter Korán-fordításait és *annak* körülményeit elemezte példákkal alátámasztva a sok helyütt pontatlan fordításokat. (Kanadai-amerikai Magyarország) > A lehenгерlő előadás két ismert 17. századi magyar jezsuita, Szántó István és Pázmány Péter Korán-fordításait és körülményeit elemezte, a sok helyütt pontatlan fordításokat példákkal alátámasztva.

Az elmúlt 50 évben *úgy* a város, *mint* ez a rész is sokat változott. (Kanadai-amerikai Magyarország) > Az elmúlt 50 évben mind a város, mind ez a rész is sokat változott.

Míg az egyaránt külső és belső küzdelem a felnőttéválás legfontosabb alkotóeleme, *addig* a felnőtt kor mindennapi kenyeré is. (Kanadai-amerikai Magyarország) > Egyrészt az egyaránt külső és belső küzdelem a felnőtté válás legfontosabb alkotóeleme, másrészt a felnőtt kor mindennapi kenyeré is.

Vallásilag az ilyen megújulást fiatal vagy harcban elfogott emberáldozatok megnyúzása eleveníti fel, és az azték papok a bőrt magukra öltve húsz napig abban járnak és imádkoznak, hogy a termés az évben is *biztosított* legyen. > Vallásilag az ilyen megújulást fiatal vagy harcban elfogott ember-áldozatok megnyúzása eleveníti fel, és az azték papok a bőrt magukra öltve húsz napig abban járnak és imádkoznak, hogy a termés az évben is biztosítva legyen.

Ez *egy* szép, de veszélyes játék volt, mert bizonyos idő múltán nem csak a nézők értették ezt a nyelvet, hanem az elmeörök is. (Magyar Élet) > Ez szép, de veszélyes játék volt, mert bizonyos idő múltán nemcsak a nézők értették ezt a nyelvet, hanem az elmeörök is.

De a „hasznót” lehet akár meg is sokszorozni, ha az utazásból néhány kézzelfogható értéket is haza tudunk juttatni, hogy azzal közgyűjteményeink *kultúrkincsét* gyarapítsuk. (Magyar Élet) > De a „hasznót” lehet akár meg is sokszorozni, ha az utazásból néhány kézzelfogható értéket is haza tudunk juttatni, hogy azzal közgyűjteményeink kulturális kincsét gyarapítsuk.

Főcélunk a rovargyűjtés, mely nem *egy* egyszerű dolog az éppen kegyetlenül forró és száraz időszakban. (Magyar Élet) > Fő célunk a

rovargyűjtés, mely nem egyszerű dolog az éppen kegyetlenül forró és száraz időszakban.

- Tudom Lacikám, tudom - *pityeredte el magát* csendesen a néni
- (Magyar Élet) > - Tudom Lacikám, tudom - *pityeredett el* csendesen a néni –

Azon a *vasárnapi* délutánon, amikor én is kimentem, egy közösségi férfikórus szolgáltatta az örökzöld számokat. (Kanadai Magyar Hírlap) > Azon a vasárnap délutánon, amikor én is kimentem, egy közösségi férfikórus szolgáltatta az örökzöld számokat.

Regionális szó vagy szóalak

A magyar köznyelv nem egységes, ingadozási sávok vannak normájában. Az egyes regionális változatai hangzásukban, szóalakjukban, szójelentésükben, szókészletük elemeiben különbözhetnek. Nemcsak a köznyelv hat a helyi nyelvváltozatokra, hanem a nyelvjárások is befolyásolják a területükön beszélt köznyelvet. Ez leginkább a helyi hangzásban feltűnő. A regionális köznyelvek a maguk vidékén uralkodnak a nyelvhasználatban: a társalgásban, a közéletben, sőt még az előadói és szónoki stílusban is. (Grétsy és Kemény 2005)

A durva *bozgorozás* velem csak egyszer fordult elő. (Magyar Élet) > A durva magyarcsúfolás velem csak egyszer fordult elő.

El nem *múlasztottuk* volna a viláért sem, hiszen csak ez az egy volt, amelyik magyarul szólt hozzánk – folytatja újdonsült ismerősünk. (Magyar Élet) > El nem mulasztottuk volna a viláért sem, hiszen csak ez az egy volt, amelyik magyarul szólt hozzánk – folytatja újdonsült ismerősünk.

Mai szemmel úgy tűnhet, hogy se füle se farka e mítosznak, amíg nem tekintjük azt a mi emberré válásunk fokozataiként, az állatiasságból az érzéketlenségen keresztül a *lehelletvékony* vagy láthatatlan valóságok iránti egyre erősebb fogékonyság elsajátításáig, (Kanadai-amerikai Magyarország) > Mai szemmel úgy tűnhet, hogy se füle se farka e mítosznak, amíg nem tekintjük a mi emberré válásunk fokozataiként, az állatiasságból az érzéketlenségen keresztül a *lehelletvékony* vagy láthatatlan valóságok iránti egyre erősebb fogékonyság elsajátításáig,

A két asszony ezzel *átül* a mellettünk levő ülésre és Csíkszeredáig az összes emlékezetes magyar adást, annak minden szereplőjét, riportert, szerkesztőjét elemlegetjük. (Magyar Élet) > A két asszony ezzel *átül*

a mellettünk levő ülésre és Csíkszeredáig az összes emlékezetes magyar adást, annak minden szereplőjét, riporterét, szerkesztőjét elemlegetjük.

Útunk következő állomása Glenrock. (Magyar Élet) > Utunk következő állomása Glenrock.

Kárpótlásként az idő gyönyörű, a tenger majdnem, hogy *tükörsíma*. (Magyar Élet) > Kárpótlásként az idő gyönyörű, a tenger majdnem, hogy tükörsíma.

Közel járunk a parthoz, így aztán bőven van alkalmunk megcsodálni a jellegzetes építésű brazil vitorlás hajókat, melyeket ma már főként a *turisták* szórakoztatása végett tartanak. (Magyar Élet) > Közel járunk a parthoz, így aztán bőven van alkalmunk megcsodálni a jellegzetes építésű brazil vitorlás hajókat, melyeket ma már főként a turisták szórakoztatása végett tartanak.

A régmúlt időket idéző két, néha *háromárbócos* vitorlások szépek és ugyancsak romantikusak. (Magyar Élet) > A régmúlt időket idéző két, néha háromárbócos vitorlások szépek és ugyancsak romantikusak. [A magyar helyesírás szabályainak 2015. szeptemberében megjelent tizenkettedik kiadása szerint az ár boc szóalak a köznyelvi az addigi ár boc helyett, tehát az ár bócos is a norma szerint van. Tendencia a szavak írásának a kiejtéshez való igazítása. Több szó esetében hosszú magánhangzót kell írni az eddigi rövid helyett: ár boc – ár bók, bura – búra, bedekker – bédekker, biennale – biennálé, samanizmus – sámánizmus stb. (A magyar helyesírás szabályai 2015)]

... az 1935-ben *elhúnyt* Carlos Gardel még *mindíg* egyike a legnépszerűbb énekeseknek. (Magyar Élet) > az 1935-ben elhunyt Carlos Gardel még mindig egyike a legnépszerűbb énekeseknek.

Nem mint ha túl sok látnivaló lenne, mert Sao Paulótól délre már eltűnnek a buján *zöldelő* erdők, melyek a Mata Atlantica néven ismert partvidéki őserdőket alkotják. (Magyar Élet) Nem mint ha túl sok látnivaló lenne, mert Sao Paulótól délre már eltűnnek a buján zöldelő erdők, melyek a Mata Atlantica néven ismert partvidéki őserdőket alkotják.

De mint *mindíg*, felharsan a hajókürt, sietnünk kell vissza a hajóra, hamarosan indulunk tovább. (Magyar Élet) > De mint mindig, felharsan a hajókürt, sietnünk kell vissza a hajóra, hamarosan indulunk tovább.

Maga a konyha helység kicsit szegényesen és hiányosan volt megépítve. Főleg világítás hiányzott és a konyhások korához képest több *konfort*. (Buenos Aires-i Hírmondó) > Maga a konyha kicsit szegényesen és hiányosan megépített helyiség volt. Főleg a világítás és a konyhások korához képest több kényelem hiányzott.

Régies szó

Az észrenemvétel nem nem valami érzelmi *képzelmény*, mert megtapasztaltuk azt a gesztust is, hogy diaszpóra gondjait viselő intézmény vezetőjéhez intézett, fentebb már említett 2014. január 18-án kelt levelemre még nem kaptam választ. (Magyar Élet) > Az észre nem vétel nem valami képzelt érzelmi dolog, mert megtapasztaltuk azt a gesztust is, hogy diaszpóra gondjait viselő intézmény vezetőjéhez intézett, fentebb már említett 2014. január 18-án kelt levelemre még nem kaptam választ.

Szótévesztés és helytelen szóválasztás

Legfőbb okuk a hangalakbeli hasonlóság (paronímia): egyelőre – egyenlőre; gondatlan – gondtalan, hasonít – hasonlít; helyiség – helység; tartalom – tartam; válság – váltás; stb. Mindezek tömeges előfordulásuk ellenére is egyéni hibák. Némelyik ~ azonban társadalmi érvényűvé válik, s a szójelentés megváltozásához v. kibővüléséhez vezet. Pl. az ildomos melléknév eredeti jelentése ('okos') elavult, ma 'illő, illendő' értelemben használjuk, gyakran kissé gúnyosan. Az iromba a népnyelvben 'tarka, kendermagos', a köznyelvben 'irdatlanul nagy, otromba'. (Grétsy és Kemény 2005)

Amikor Magyarországra látogatok, mindig többször *megfordulok* ebédre, vagy éppen vacsorára a Margit körúti Trófea Grill nevű étterembe. (Kanadai Magyar Hírlap) > Amikor Magyarországra látogatok, mindig többször betérek ebédre, vagy éppen vacsorára a Margit körúti Trófea Grill nevű étterembe.

Aztán a sráccal találtunk ideiglenes munkát, ahol a nap végén fizettek készpénzben, *asztal alatt*. (Kanadai Magyar Hírlap) > Aztán a sráccal találtunk ideiglenes munkát, ahol a nap végén fizettek készpénzben, suba alatt.

Az egyetem *tanulóinak* előadását négy ülésben hallgathatták meg az érdeklődők. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Az egyetem diákjainak előadását négy ülésben hallgathatták meg az érdeklődők.

Külön köszönet Veres Jánosnak és Icának a *sok* előkészítésért és extra segítségért. (Amerikai Magyar Hírlap) > Külön köszönet Veres Jánosnak és Icának a sokoldalú előkészítésért és külön segítségért.

Nem értem és nem tudom megmagyarázni, hogy egy ilyen büszke, jó magyar kolónia miért nem él aránylag *nagyobb számban* választási jogával. (Buenos @ires-i Hírmondó) > Nem értem és nem tudom megmagyarázni, hogy egy ilyen büszke, jó magyar kolónia miért nem él aránylag tömegesebben választási jogával. vagy: Nem értem és nem tudom megmagyarázni, hogy egy ilyen büszke, jó magyar kolónia tagjai miért nem élnek aránylag nagyobb számban választási jogukkal.

A megszabott ülési rend és az átlósan elhelyezett asztalok lehetővé tették, hogy mindenki kényelmesen tudja követni a terem közepén *lefolyó* műsort. (Buenos @ires-i Hírmondó) > A megszabott ülési rend és az átlósan elhelyezett asztalok lehetővé tették, hogy mindenki kényelmesen követhesse a terem közepén folyó műsort.

A következő levél mutatta az utat a Recoleta temető felé. Ügyesen *megérkeztek* és találkoztak ott két hernyóval. (Buenos @ires-i Hírmondó) > A következő levél mutatta az utat a Recoleta temető felé. Ügyesen odajutottak, és találkoztak ott két hernyóval.

Elgondolkodom: a következő már a tizedik jubileumunk! Sejttem, meg is fogjuk kellőképpen ünnepelni, esetleg egy szép *beszámolófilmmel*, akár egy szalonnasütéssel, tábortűzzel... (Buenos @ires-i Hírmondó) > Elgondolkodom: a következő már a tizedik jubileumunk! Sejttem, meg is fogjuk kellőképpen ünnepelni, esetleg egy szép filmbeszámolóval, akár szalonnasütéssel, tábortűzzel...

Az *egyhangúan* elfogadott határozat hangsúlyozta, hogy a tagállamok kötelessége megemlékezni a közel hatmillió, többségében zsidósága miatt üldözött és meggyilkolt áldozatról. (Buenos @ires-i Hírmondó) > Az egyhangúlag elfogadott határozat hangsúlyozta, hogy a tagállamok kötelessége megemlékezni a mintegy hatmillió, többségében zsidósága miatt üldözött és meggyilkolt áldozatról.

Amikor pénzre volt szükségünk, Michela *felhasználta* azt, hogy egy lány és szinte mindenkiből sikerült kapnia aprópénzt. (Kanadai Magyar Hírlap) > Amikor pénzre volt szükségünk, Michela *kihasználta* azt, hogy egy lány, és szinte mindenkitől sikerült kapnia aprópénzt.

Abban a reményben, hogy eloszlatja azt az aggodalmat, hogy a törvényjavaslat *a törvény felé* emeli a miniszterelnököt, ... (Új Kelet) > Abban a reményben, hogy eloszlatja azt az aggodalmat, hogy a törvényjavaslat *a törvény fölé* emeli a miniszterelnököt, ...

Különleges szóalak

Bizonyos esetekben ritkább, szokatlan szóalakkal élnek a beszélők. Az ezelőttig és az éjjelente is ilyen, de nem helytelen.

Gimbutas felfigyelt arra, hogy abban az időszakban, mely négyezertől tízezer évvel **ezelőttig** létezett, a szobrocskák istenségről szólnak, nem pedig pusztán kreatív diszítmények vagy játéktárgyak. (Kanadai-amerikai Magyarország)

A mintegy 2000 km-es utat több napon át tesszük meg, **éjjelente** mindig másutt táborozva. (Magyar Élet)

Neologizmus

A nyelv folyton bővül új szavakkal, ezek kezdetben alkalmi használatúak, idővel azonban beilleszkedhetnek a szókészletbe, megszokottá válhatnak.

cserkészkedik 'cserkészzel foglalkozik': Jó cserkészkedni, nem fontos, hogy hány évesek vagyunk, vagy mióta nem jártunk cserkészetre... (Buenos @ires-i Hírmondó)

népdalozik ('népdalt énekel'): Talán néha fárasztó, talán lenne kedvünk mást is csinálni, de mikor összegyűlünk, mindnyájan együtt népdalozunk, vagy szerepelünk, vagy akármilyen bolondságon nevetünk, az mindent megér. (Buenos @ires-i Hírmondó)

kacsaring ('kanyarog'): A városka szép, üde, dúsan fásított utcái egymásba ütköznek, kacsaringanak, a lapos házak mind különbözőek, (Buenos @ires-i Hírmondó)

élménygazdag ('akinek sok élménye van'): Élménygazdagon tértünk szállásunkra. (Kanadai-amerikai Magyarország)

légkondicionált ('klímaberendezéssel szabályozott hőmérséklet'): A kocsink légkondicionált menedékét elhagyva, az irdatlan hőség szinte fejbe ver. (Magyar Élet)

promoválas 'népszerűsítés': Például a könnyűzene és a táncház mellett a régizene promoválasban is komoly szerepet vállaltunk. (Magyar Élet)

2.2. Szó szerkezet és mondat szerkezet

Idegenszerű vagy szabálytalan mondat szerkezet

Hiba vagy legalábbis pongyolaság, ha idegen mintára alárendelt mondatot használunk a logikailag megfelelőbb mellérendelt mondat helyett. (Grétsy és Kemény 2005)

A fiatal szakemberek Rákóczi Köre (Rakoczi Young Professionals Circle) idén tavasszal alakult meg Torontóban a kanadai Rákóczi Alapítvány pártfogásával, *amely szervezet* megalakulása óta zászlajára tűzte a külföldön élő magyar fiatalok támogatását. (Kanadai-amerikai Magyarság) > A fiatal szakemberek Rákóczi Köre (Rakoczi Young Professionals Circle) idén tavasszal alakult meg Torontóban a kanadai Rákóczi Alapítvány pártfogásával. Ez a szervezet megalakulása óta zászlajára tűzte a külföldön élő magyar fiatalok támogatását.

Bízunk abban, hogy a Rákóczi Körnek a jövőben is lesz alkalma hasonló túszerkezetet szervezni kanadai magyar fiatalok számára, *amely alkalmak* során erősítik a juharleveles országban élő ifjú honfitársak közötti szálakat, és lehetőséget kapnak bővíteni nyelvi, történelmi és *kulturális* ismereteiket Magyarországról Kanadában. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Bízunk abban, hogy a Rákóczi Körnek a jövőben is lesz alkalma hasonló túszerkezetet szervezni kanadai magyar fiatalok számára, ez alkalmak során erősítik a juharleveles országban élő ifjú honfitársak közötti szálakat, és lehetőséget kapnak Kanadában bővíteni Magyarországról való nyelvi, történelmi és kulturális ismereteiket.

Vidnyánszky Attila, A szarvassá változott fiú rendezője kiemelte, hogy a Los Angeles-i magyar filmfesztivál nagyon fontos megjelenési helye a magyar filmnek, *amely* hozzájárul ahhoz, hogy a magyar kultúra minél ismertebb legyen külföldön. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Vidnyánszky Attila, A szarvassá változott fiú rendezője kiemelte, hogy a Los Angeles-i magyar filmfesztivál nagyon fontos megjelenési helye a magyar filmnek, hozzájárul ahhoz, hogy a magyar kultúra minél ismertebb legyen külföldön.

A Magyar Ház ünnepségén köszöntötték az 56-os „nagy öregeket”, *akiket* Kálmán László személyesen is üdvözölt. (Kanadai-amerikai Magyarság) > A Magyar Ház ünnepségén köszöntötték az 56-os „nagy öregeket”, Kálmán László személyesen is üdvözölte őket.

Mivel a kurzusok felvételéhez nem szükséges a magyar nyelv ismerete, így bárki számára könnyen hozzáférhetőek. (Kanadai-amerikai

Magyarság) > A kurzusok felvételéhez nem szükséges a magyar nyelv ismerete, így bárki számára könnyen hozzáférhetőek.

Nagy érdeme a kórusnak, *akik között* egy magyar származású tag sincs, hogy megtanulták a nehéz magyar szövegeket. (Buenos Aires-i Hírmondó) > Nagy érdeme a kórusnak, amelynek tagjai között egy magyar származású sincs, hogy megtanulták a nehéz magyar szövegeket.

Ragtévesztés

Akkor kerül rá sor, ha ragozáskor a beszélő nem a megfelelő paradigmát alkalmazza.

Ami a legfontosabb és amire büszkék is lehetünk, az az, hogy a nézők magukénak érezték műsorainkat és a műsorkészítőknek *hitele* volt a közönség körében. (Magyar Élet) > Ami a legfontosabb és amire büszkék is lehetünk, az az, hogy a nézők magukénak érezték műsorainkat, és a műsorkészítőknek hitelük volt a közönség körében.

Nekünk napjainkban is kell hinni, hogy van feltámadás, egyénileg, nemzetileg és a világ számára. (Amerikai Magyar Hírlap) > Nekünk napjainkban is kell hinnünk, hogy van feltámadás, egyénileg, nemzetileg és a világ számára.

Az üzleti alapra tett hetilapot nem tekintettük profittermelő vállalkozásnak, hanem *mindenestől* magyarságszolgálatnak. (Magyar Élet) > Az üzleti alapra tett hetilapot nem tekintettük profittermelő vállalkozásnak, hanem mindenestül magyarságszolgálatnak.

Ragelhagyás

Az egyesületek jó esetben körükbe vonták a *magyarok* talán tíz százalékát. (Magyar Élet) >

Az egyesületek jó esetben körükbe vonták a magyaroknak talán tíz százalékát.

A kanadai magyarság is összegyűlik minden év október 23. napján, hogy megemlékezzenek a magyar *nép* sztálinista terror elleni forradalmáról és a szovjet megszállás ellen folytatott szabadságharcáról. (Kanadai-amerikai Magyarság) > A kanadai magyarság is összegyűlik minden év október 23. napján, hogy megemlékezzen a magyar népnek a sztálinista terror elleni forradalmáról és a szovjet megszállás ellen folytatott szabadságharcáról.

Vonzattévesztés

Akkor következik be, ha a beszélő nem a szokásos alakban kapcsolja a ragos névszót az alaptaghoz.

A fiatalok fogják legjobban kiismerni magukat e *technológiával*. (Buenos Aires-i Hírmondó) > A fiatalok fogják legjobban kiismerni magukat e technológiában.

Bár már 1958-ban is voltak Torontóban adventista magyar családok, *akik* kisebb közösséget alkottak az akkori jugoszláv egyházon belül, formálisan 1965-ben alakult meg a magyar gyülekezet Sohlman Károly lelkipásztor *kezdeményezésével*. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Bár már 1958-ban is voltak Torontóban adventista magyar családok, amelyek kisebb közösséget alkottak az akkori jugoszláv egyházon belül, formálisan Sohlman Károly lelkipásztor kezdeményezésére 1965-ben alakult meg a magyar gyülekezet.

Tom Mihalik saját üzletén keresztül tapasztalhatta meg Torontó fejlődését, hogy hogyan változott az ő üzlete is együtt a várossal a Baldwin *utcán*. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Tom Mihalik saját üzletén keresztül tapasztalhatta meg Torontó fejlődését, hogy az ő üzlete is a várossal együtt hogyan változott a Baldwin utcában.

Alanyvesztés

Ez a jelenség a zavaros mondat szerkezetnek egyik megnyilvánulása, a beszélő az alanyt más mondatrészsel (részeshatározó, tárgy) helyettesíti.

Azoknak az olvasóinknak, akik új előfizetőt ajánlanak, és ismerősük előfizet a Hírlapra, az új előfizetés időtartamának felét megkapják ajándékba. (Amerikai Magyar Hírlap) > Azok az olvasóink, akik új előfizetőt ajánlanak, és ismerősük előfizet a Hírlapra, az új előfizetés időtartamának felét megkapják ajándékba.

Az első templom 1904-ben nyílt meg a belvárosban, a mostani a közösség harmadik temploma, *amelyet* 1924-ben lett a magyaroké. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Az első templom 1904-ben nyílt meg a belvárosban, a mostani a közösség harmadik temploma, amely 1924-ben lett a magyaroké.

Egyeztetési probléma

A mondatbeli egyeztetésnek több fajtája van. Számban egyeztetnünk kell az állítmányt az alannyal; alanyi v. tárgyias ragozása tekintetében az állítmányt a határozott v. határozatlan tárggyal; számban a visszavonatköztartott birtokszót az értelem szerinti birtokos jelzővel; és még néhány egyéb egyeztetési szabályunk is van. (Grétsy és Kemény 2005)

A kanadai magyarság is összegyűlik minden év október 23. napján, hogy *megemlékezzenek* a magyar nép sztálinista terror elleni forradalmáról és a szovjet megszállás ellen folytatott szabadságharcáról. (Kanadai-amerikai Magyarság) > A kanadai magyarság is összegyűlik minden év október 23. napján, hogy megemlékezzen a magyar népnek a sztálinista terror elleni forradalmáról és a szovjet megszállás ellen folytatott szabadságharcáról.

Bár már 1958-ban is voltak Torontóban adventista magyar családok, *akik* kisebb közösséget alkottak az akkori jugoszláv egyházon belül, formálisan 1965-ben alakult meg a magyar gyülekezet Sohlman Károly lelkipásztor kezdeményezésével. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Bár már 1958-ban is voltak Torontóban adventista magyar családok, amelyek kisebb közösséget alkottak az akkori jugoszláv egyházon belül, formálisan Sohlman Károly lelkipásztor kezdeményezésére 1965-ben alakult meg a magyar gyülekezet.

Ezután kerül sorra a faemberek életéhez tartozó kellékek, edények, gabonaörlő kövek és háziállatok bosszúja, *akik* szintén nekik rontanak és „szétzúzzák ábrázatukat”. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Ezután kerül sorra a faemberek életéhez tartozó kellékek, edények, gabonaörlő kövek és háziállatok bosszúja, amelyek szintén nekik rontanak és „szétzúzzák ábrázatukat”.

“Én, és az izraeli sport, sokkal *tartozik* neki.” (Új Kelet) > “Én és az izraeli sport sokkal tartozunk neki.”

... állítja egy megfigyelő szervezet, *aki* Izraelt vádolja a támadásért, (Új Kelet) > ... állítja egy megfigyelő szervezet, amely Izraelt vádolja a támadásért,

Szórendi probléma

Ragozó jellegéből adódóan a magyar nyelvben nincsenek olyan kötelező érvényű szórendi szabályok, mint az indoeurópai nyelvekben, de ez nem jelenti azt, hogy a magyar mondatrészeket összevissza lehet

dobálni. A látszólagos kötetlenség valójában nagyon is szoros kötöttséget takar. A magyarul fogalmazónak a szöveggörnyezet és a közlési helyzet egészét kell figyelembe vennie, s a látszólag nagyon sokféle szórendi változat közül általában csak egyetlenegy vág egybe tökéletesen a kifejezendő tartalommal. (Grétsy és Kemény 2005)

Artem Dolgopyat izraeli tornász ezüstérmét szerzett talajon *a montreali tornász világbajnokságon szombaton*. (Új Kelet) > Artem Dolgopyat izraeli tornász szombaton, a montreali tornász világbajnokságon ezüstérmét szerzett talajon.

Ali Khamenei egyik magas rangú tisztviselője megdicsérte a Hamászt, amiért nem adta fel a fegyveres harcot Izrael ellen *a terror-szervezet küldöttségével tartott szombati találkozón Teheránban*. (Új Kelet) > Ali Khamenei egyik magas rangú tisztviselője a terror-szervezet küldöttségével tartott szombati találkozón Teheránban megdicsérte a Hamászt, amiért nem adta fel a fegyveres harcot Izrael ellen.

A szíriai rakétákat a Hezbollah lőtte ki Izraelre *szándékosan*. (Új Kelet) > A szíriai rakétákat a Hezbollah szándékosan lőtte ki Izraelre.

Deri dühösen reagált a hírekre, megígérve, hogy a választói küszöbérték nem fog változni, és közölte, hogy már tájékoztatta a koalíció elnökét, David Bitant (Likud) *kifogásairól*. (Új Kelet) > Deri dühösen reagált a hírekre, megígérve, hogy a választói küszöbérték nem fog változni, és közölte, hogy kifogásairól már tájékoztatta a koalíció elnökét, David Bitant (Likud).

A Kulanu más pártokkal együtt a szavazás elhalasztását kérte *jövő hétig*. (Új Kelet) > A Kulanu más pártokkal együtt a szavazásnak a jövő hétig való elhalasztását kérte.

Egy palesztin támadó úgy fejen talált egy kövel egy 12 éves izraeli fiút, hogy elvesztette az eszméletét *a ciszjordániai Hebronban szombaton*. (Új Kelet) > Egy palesztin támadó szombaton a ciszjordániai Hebronban úgy fejen talált egy kövel egy 12 éves izraeli fiút, hogy elvesztette az eszméletét.

A felszólalás részeként a hallgatóság *megismerhette* a múzeum új emblémáját is, mely ötvözi a múltat és a jelent. (Kanadai-amerikai Magyarság) > A felszólalás részeként a hallgatóság a múzeum új emblémáját is *megismerhette*, mely ötvözi a múltat és a jelent.

Az előadó összefoglalta az európai zsidó múzeumok történetét és *elhelyezte benne* a magyarországi intézményeket is. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Az előadó összefoglalta az európai zsidó múzeumok történetét és a magyarországi intézményeket is *elhelyezte benne*.

Európában nyílt zsidó múzeumok sorában a budapesti 1909-ben kezdte meg működését, és azóta gyűjt *minden* zsidósággal kapcsolatos tárgyat és dokumentumot. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Az Európában nyílt zsidó múzeumok közt a budapesti 1909-ben kezdte meg működését, és azóta gyűjt a zsidósággal kapcsolatos minden tárgyat és dokumentumot.

Az eseményen *jelen volt* Michael Barks, a Sony Classic Pictures társelnöke is. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Az eseményen Michael Barks, a Sony Classic Pictures társelnöke is jelen volt.

A debreceni zenészek, észak-amerikai turnéjuk során négy koncertet a keleti, négyet a nyugati parton adnak, a sorozatot Los Angelesben fejezik be. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Észak-amerikai turnéjuk során a debreceni zenészek négy koncertet a keleti, négyet a nyugati parton adnak, a sorozatot Los Angelesben fejezik be.

A szünet utáni második ülés alkalmával Hites Sándor vendégprofesszor vezetésével ismételten három kivételes előadást hallhattak az érdeklődők *A magyar művészet és az irodalom újragondolása cím alatt*: (Kanadai-amerikai Magyarság) > A szünet utáni második ülés alkalmával Hites Sándor vendégprofesszor vezetésével *A magyar művészet és az irodalom újragondolása* címen ismételten három kivételes előadást hallhattak az érdeklődők:

A rendezvény zárásaként felvonták a lyukas magyar piros-fehérvzöld lobogót, amelyből a kommunizmus szimbóluma lett kivágva 1956. szabadságharc alkalmából, *ugyancsak felvonták* a juharleveles kanadai zászlót is. (Kanadai-amerikai Magyarság) > A rendezvény zárásaként felvonták a lyukas magyar piros-fehérvzöld lobogót, amelyből a kommunizmus elleni harc szimbóluma lett az 1956-os szabadságharc alkalmából kivágva, a juharleveles kanadai zászlót is ugyancsak felvonták.

Bár már 1958-ban is voltak Torontóban adventista magyar családok, akik kisebb közösséget alkottak az akkori jugoszláv egyházon belül, formálisan 1965-ben alakult meg a magyar gyülekezet *Sohlman Károly lelkipásztor kezdeményezésével*. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Bár már 1958-ban is voltak Torontóban adventista magyar családok, amelyek kisebb közösséget alkottak az akkori jugoszláv egyházon belül, formálisan Sohlman Károly lelkipásztor kezdeményezésére 1965-ben alakult meg a magyar gyülekezet.

Tom Mihalik saját üzletén keresztül tapasztalhatta meg Torontó fejlődését, hogy *hogyan változott* az ő üzlete is együtt a várossal a Baldwin utcán. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Tom Mihalik saját

üzletén keresztül tapasztalhatta meg Torontó fejlődését, hogy az ő üzlete is a várossal együtt hogyan változott a Baldwin utcában.

A magyar blúzba öltözött fiatal pincérlányok és -fiúk jóleső kedvességükkel ügyesen szolgálták fel *a főételt is*: (Buenos @ires-i Hírmondó) > A magyar blúzba öltözött fiatal pincérlányok és -fiúk jóleső kedvességükkel a főételt is ügyesen szolgálták fel:

Takács Zoltánt már elsős gimnazista korában egy homoki viperát tartott otthon, és ekkor szerezte be *első kígyómarását is*. (Buenos @ires-i Hírmondó) > Takács Zoltán már elsős gimnazista korában egy homoki viperát tartott otthon, és első kígyómarását is ekkor szerezte be.

De mindezek mellett nem téveszthetjük szem elől a környezetvédelmi megfontolásokat sem! (Buenos @ires-i Hírmondó) > De mindezek mellett a környezetvédelmi megfontolásokat sem téveszthetjük szem elől!

Tapasztalataim szerint *sokszor* a hajléktalan emberek jobb körülmények között élnek mint az alacsony bérért keményen dolgozó és havi számláikkal kínlódó amerikaiak. (Kanadai Magyar Hírlap) > Tapasztalataim szerint a hajléktalan emberek sokszor jobb körülmények között élnek, mint az alacsony bérért keményen dolgozó és havi számláikkal kínlódó amerikaiak

Szükszavúság

A megfogalmazás olykor annyira tömör, hogy elsikkad a tulajdonképeni tartalom.

A rendezvény zárásaként felvonták a lyukas magyar piros-fehérvörös lobogót, amelyből a *kommunizmus szimbóluma* lett kivágva 1956. szabadságharc alkalmából, ugyancsak felvonták a juharleveles kanadai zászlót is. (Kanadai-amerikai Magyarság) > A rendezvény zárásaként felvonták a lyukas magyar piros-fehérvörös lobogót, amelyből a kommunizmus elleni harc szimbóluma lett az 1956-os szabadságharc alkalmából kivágva, a juharleveles kanadai zászlót is ugyancsak felvonták.

2.3. Helyesírás és tipográfia

Szókapcsolat tagjainak egybeírása

Az orosz utasszállító repülőgép 224 áldozatot követelő sínei felrobbantása és a 130 emberéletet kioltó minapi párizsi terrortámadás után

az oroszok és a franciák megsokszorozták *légicsapásaikat* Rakka, az Iszlám Állam által kikiáltott kalifátus szíriai székhelye ellen. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Az orosz utasszállító repülőgép 224 áldozatot követelő sínai felrobbantása és a 130 emberéletet kioltó minapi párizsi terrortámadás után az oroszok és a franciák megsokszorozták légi csapásaikat Rakka, az Iszlám Állam által kikiáltott kalifátus szíriai székhelye ellen.

Magyarország bebizonyította, hogy igenis meg lehet állítani a modern kori népvándorlást, de újabb veszély fenyeget, a kötelező *bevándorlókvóta*, amitől szintén meg kell védeni az országot – mondta Sziijártó Péter külügyminiszter hétfőn a parlamentben, megerősítve: a kötelező kvótát Magyarország nem fogadja el. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Magyarország bebizonyította, hogy igenis meg lehet állítani a modern kori népvándorlást, de újabb veszély fenyeget, a kötelező bevándorló kvóta, amitől szintén meg kell védeni az országot – mondta Sziijártó Péter külügyminiszter hétfőn a parlamentben, megerősítve: a kötelező kvótát Magyarország nem fogadja el.

Az óhazába érkező *migránsáradatra* utalva hozzátette: „Magyarország védi alapértékeit, ahogy tette, teszi ezt évszázadok óta”. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Az óhazába érkező migráns áradatra utalva hozzátette: „Magyarország védi alapértékeit, ahogy tette, teszi ezt évszázadok óta”.

Míg az egyaránt külső és belső küzdelem a *felnettéválás* legfontosabb alkotóeleme, addig a felnőtt kor mindennapi kenyere is. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Egyrészt az egyaránt külső és belső küzdelem a felnőtté válás legfontosabb alkotóeleme, másrészt a felnőtt kor mindennapi kenyere is.

Vallásilag az ilyen megújulást fiatal vagy harcban elfogott emberáldozatok megnyúzása eleveníti fel, és az azték papok a bőrt magukra öltve húsz napig abban járnak és imádkoznak, hogy a termés *azévben* is biztosított legyen. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Vallásilag az ilyen megújulást fiatal vagy harcban elfogott emberáldozatok megnyúzása eleveníti fel, és az azték papok a bőrt magukra öltve húsz napig abban járnak és imádkoznak, hogy a termés az évben is biztosítva legyen.

Nagy jelentőségű, hogy egyik *nagymúltú* egyesület jött arra az elhatározásra, hogy példát mutat a többi egyesületnek. (Magyar Élet) > Nagy jelentőségű, hogy egyik nagy múltú egyesület jött arra az elhatározásra, hogy példát mutat a többi egyesületnek.

Az *észrenemvétel* nem nem valami érzelmi képzelmény, mert megtapasztaltuk azt a gesztust is, hogy diaszpóra gondjait viselő intézmény vezetőjéhez intézett, fentebb már említett 2014. január 18-án kelt levelemre még nem kaptam választ. (Magyar Élet) > Az észre nem vétel nem valami érzelmi képzelmény, mert megtapasztaltuk azt a gesztust is, hogy diaszpóra gondjait viselő intézmény vezetőjéhez intézett, fentebb már említett 2014. január 18-án kelt levelemre még nem kaptam választ.

Eleve *többszámban* gondolkodom, mert szerintem egyikünk sem tudná ezt egyedül megcsinálni. (Magyar Élet) > Eleve többes számban gondolkodom, mert szerintem egyikünk sem tudná ezt egyedül megcsinálni.

Mindenki odaül *egyemberként* (!) (Magyar Élet) > Mindenki odaül egy emberként (!)

Annak az éneklésnek a hangfelvételét nagyon sokáig őriztem, azok között a legféltebb értékek között volt, amiknek helyet kellett szorítanom a *hamubasült* pogácsa mellett a vándortarisznyámban. (Magyar Élet) > Annak az éneklésnek a hangfelvételét nagyon sokáig őriztem, azok között a legféltebb értékek között volt, amiknek helyet kellett szorítanom a hamuban sült pogácsa mellett a vándortarisznyámban.

Például a könnyűzene és a táncház mellett a *régizene* promoválásban is komoly szerepet vállaltunk. (Magyar Élet) > Például a könnyűzene és a táncház mellett a régi zene népszerűsítésében is komoly szerepet vállaltunk.

A válságnak *korántsincs* vége, a veszély nem múlt el, csak máshová költözött. (Magyar Élet) > A válságnak koránt sincs vége, a veszély nem múlt el, csak máshová költözött.

Ez a gondolat adta a szikrát az ötlethez, s ennek jegyében kezdtünk el tervezgetni egy magyar rovarász expedíciót Ausztráliába. A terv valóra vált és az elmúlt év novemberében kezdetét vehette *gyűjtőútunk*, melynek eredményével a Magyar Természettudományi Múzeum rovargyűjteményeit kívántuk gazdagítani. (Magyar Élet) > Ez a gondolat adta a szikrát az ötlethez, s ennek jegyében kezdtünk el tervezgetni egy magyar rovarász expedíciót Ausztráliába. A terv valóra vált és az elmúlt év novemberében kezdetét vehette gyűjtő útunk, melynek eredményével a Magyar Természettudományi Múzeum rovargyűjteményeit kívántuk gazdagítani.

Mint ha csak egy láthatatlan karmester intett volna az erdei zenekarnak, *egyremásra* megszólal az ősvadon többi lakója is. (Magyar Élet)

> Mint ha csak egy láthatatlan karmester intett volna az erdei zenekarnak, egyre másra az ősvadon többi lakója is megszólal.

Zsolt rövid madármegfigyelő sétára indul, de madár helyett egy jókora mérgekígyóval (vöröshasú *feketekígyó*) találkozik. (Magyar Élet)

> Zsolt rövid madármegfigyelő sétára indul, de madár helyett egy jókora mérgekígyóval (vörös hasú fekete kígyó) találkozik.

A Nagy Vízvásztót követve, *jónéhány* nemzeti parkot látogatunk meg. (Magyar Élet) > A Nagy Vízvásztót követve, jó néhány nemzeti parkot látogatunk meg.

Szerencsére még *jóidőben* sikerült a gyűjtési engedélyeket beszerezniünk, így a rangerek mindenütt vendégszeretően fogadnak, s megengedik, hogy olyan helyeken táborozzunk és gyűjtsünk, ahová mások nem nagyon tehetik be a lábukat. (Magyar Élet) > Szerencsére még jó időben sikerült a gyűjtési engedélyeket beszerezniünk, így az erdőőrök mindenütt vendégszeretően fogadnak, s megengedik, hogy olyan helyeken táborozzunk és gyűjtsünk, ahová mások nem nagyon tehetik be a lábukat.

Tulajdonképpen szerény nyaralóként indult a mű, de hamar komplikált szoborrá vált a művész *kezemunkája* során. (Magyar Élet) > Tulajdonképpen szerény nyaralóként indult a mű, de hamar komplikált szoborrá vált a művész keze munkája során.

... a homokon elterülve pedig százával perzselődnek *mégbarnábbra* azok, akik okosabbak mint a „sportolók” (Magyar Élet) > ... a homokon elterülve pedig százával perzselődnek még barnábbra azok, akik okosabbak, mint a „sportolók”

Amint Sydney fölé érünk és megpillantjuk a *pirostetős* házakat, megint csak megállapítjuk, hogy utazni jó, de legjobb itthon. (Magyar Élet) > Amint Sydney fölé érünk és megpillantjuk a piros tetős házakat, megint csak megállapítjuk, hogy utazni jó, de legjobb itthon.

Szállingóznak az emberek, míg *egyszercsak* kinyílik az ajtó. (Magyar Élet) > Szállingóznak az emberek, míg egyszer csak kinyílik az ajtó.

Legközelebb Bakuban Azerbajdzsán fővárosában fog a sakk olimpián *résztvenni*. (Magyar Élet) > Legközelebb Bakuban Azerbajdzsán fővárosában fog a sakkolimpián részt venni.

Irodalmi érdekes felolvasások is vannak, melyben mindenki *résztvehet*. (Magyar Élet) > Irodalmi érdekes felolvasások is vannak, melyben mindenki részt vehet.

„A sikeres ember az, amikor a maximumot nyújtod, *kitudod* hozni magadból”. (Magyar Élet) > „A sikeres ember az, amikor a maximumot nyújtod, ki tudod hozni magadból”.

Az egész rendezvény az *önkéntesmunkára* és a közösség iránti elkötelezettségre épül. (Kanadai Magyar Hírlap) > Az egész rendezvény az önkéntes munkára és a közösség iránti elkötelezettségre épül.

Az ajándékba kapott drága szivarok és pezsgő értéke *több száz ezer* sékel. (Új Kelet) > Az ajándékba kapott drága szivarok és pezsgő értéke több százezer sékel.

A rendőrségi nyomozás szerint Benjamin Netanjahu az *első számú* gyanúsított az ügyben. (Új Kelet) > A rendőrségi nyomozás szerint Benjamin Netanjahu az első számú gyanúsított az ügyben.

Mindannyiukat bevitték kihallgatásra, és a rendőrség azt mondta, hogy majd eldöntik, hogy a gyanúsítottak közül melyikük *fogvatartásának* meghosszabbítását fogják kérvényezni a bíróságnál. (Új Kelet) > Mindannyiukat bevitték kihallgatásra, és a rendőrség azt mondta, hogy majd eldöntik, hogy a gyanúsítottak közül melyikük fogva tartásának meghosszabbítását fogják kérvényezni a bíróságnál.

Összetétel tagjainak különírása

Minden esetre néhány évig sikerrel alkalmaztuk a kényszerből kimunkált kommunikációt. (Magyar Élet) > Mindenesetre néhány évig sikerrel alkalmaztuk a kényszerből kimunkált kommunikációt.

Szép gyíkokat és természetesen *sok féle*, eddig nem látott madárral, kenguru fajjal találkozunk. (Magyar Élet) > Szép gyíkokat és természetesen sokféle, eddig nem látott madárral, kenguru fajjal találkozunk.

Kattognak a *fényképező gépek*, pereg a filmfelvevő, lassan összegyűlik vagy 15 órányi anyag. (Magyar Élet) > Kattognak a fényképezőgépek, pereg a filmfelvevő, lassan összegyűlik vagy 15 órányi anyag.

A nagy *tangó énekes* szobrának ujjai között mindig friss cigaretta füstölög, s amint elhamvad, egy tisztelő máris pótolja... (Magyar Élet) > A nagy tangóénekes szobrának ujjai között mindig friss cigaretta füstölög, és amint elhamvad, egy tisztelő máris pótolja...

“Az a fontos, hogy a palesztin frakciók félretegyék *nézet különbségeiket*, és egyesüljenek a cionisták ellen,...” (Új Kelet) > “Az a fontos, hogy a palesztin frakciók félretegyék nézetkülönbségeiket, és egyesüljenek a cionisták ellen,...”

Kötőjeles összetétel tagjainak egybeírása

A lámpázás *kisebbnagyobb* sikerrel jár, s az újonnan beszerzett palackok is telnek szépen. (Magyar Élet) > A lámpázás kisebb-nagyobb sikerrel jár, és az újonnan beszerzett palackok is telnek szépen.

Összetétel tagjainak kötőjeles írása

Mellette imádságos könyv, *olvasó-füzér*, ónkeretes szemüveg, kulcs, apróságok. (Magyar Élet) > Mellette imádságos könyv, rózsafüzér, ónkeretes szemüveg, kulcs, apróságok.

Régies írásmód

A *transcendens* és az immanens közötti ilyen dialektikát élhette meg az őskori ember, (Kanadai-amerikai Magyarság) > A transzcendens és az immanens közötti ilyen dialektikát élhette meg az őskori ember,

A háló jelképeinek fontosságára például Natalie Angier mutat rá „Furs for Evening, but Cloth Was the Stone Age Standby” című tanulmányában, mely szerint már az őskőkorban használatos volt a nők által készített háló, mely sokkal több élelmet hozott konyhára, mint a férfiak *mammutvadászata* (New York Times, 1999 dec. 14.) (Kanadai-amerikai Magyarság) > A háló jelképeinek fontosságára például Natalie Angier mutat rá „Furs for Evening, but Cloth Was the Stone Age Standby” című tanulmányában, mely szerint már az őskőkorban használatos volt a nők által készített háló, mely sokkal több élelmet hozott konyhára, mint a férfiak mamutvadászata (New York Times, 1999 dec. 14.)

Értelemzavaró elírás

A lakosság 59 *százéka* az angolt jelölte meg mint anyanyelv, míg 38 százaléknyan franciául beszélnek otthon. (Kanadai Magyar Hírlap) > A lakosság 59 százaléka az angolt jelölte meg anyanyelveként, míg 38 százaléknyan franciául beszélnek otthon.

... egy “ismeretlen palesztin” felelős a *kődoblásáért* (Új Kelet > ... egy “ismeretlen palesztin” felelős a *kődobálásért*

... *köszönetképpen* támadást kezdeményezett a Sasz ellen, anélkül, hogy konzultált volna vele. (Új Kelet) > ... *köszönetképpen* támadást kezdeményezett a Sasz ellen, anélkül, hogy konzultált volna vele.

Kövektező > Következő (Kanadai-amerikai Magyarság) – parancsikon az újság honlapján

A múzeum vezetőjét a *Történelem* Tanszék képviselőjében Ayklerné Papp Zsuzsa mutatta be a résztvevőknek (Kanadai-amerikai Magyarság) > A múzeum vezetőjét a Történelem Tanszék képviselőjében Ayklerné Papp Zsuzsa mutatta be a résztvevőknek.

A múzeum bárki számára látogatható, az anyagok egy része interneten is *hozzáférhető*. (Kanadai-amerikai Magyarság) > A múzeum bárki számára látogatható, az anyagok egy része interneten is hozzáférhető.

A szünet utáni második ülés alkalmával Hites Sándor vendégprofesszor *vezetésével* ismételt három kivételes előadást hallhattak az érdeklődők A magyar művészet és az irodalom újragondolása *cím alatt*: (Kanadai-amerikai Magyarság) > A szünet utáni második ülés alkalmával Hites Sándor vendégprofesszor *vezetésével* A magyar művészet és az irodalom újragondolása címen ismételt három kivételes előadást hallhattak az érdeklődők:

A Torontói Egyetem Magyar Programja főként a magyar történelem, nyelv, irodalom és kultúra oktatására helyezi a hangsúlyt, valamint a magyarok és Magyarország nemzetközi szerepére, különös tekintettel a Kanadába *bevándolt* magyarokra. (Kanadai-amerikai Magyarság) > A Torontói Egyetem Magyar Programja főként a magyar történelem, nyelv, irodalom és kultúra oktatására helyezi a hangsúlyt, valamint a magyarok és Magyarország nemzetközi szerepére, különös tekintettel a Kanadába bevándorolt magyarokra.

Mivel a kurzusok felvételéhez nem szükséges a magyar nyelv ismerete, így bárki számára könnyen hozzáférhetőek. (Kanadai-amerikai Magyarság) > A kurzusok felvételéhez nem szükséges a magyar nyelv ismerete, így bárki számára könnyen hozzáférhetőek.

Hányszor hallani olyan kliséket, hogy „Maga nem öreg, csak aranykorú,” „Nem vagyok koros, hanem örökifjú”, - mintha az öregség egyfajta métely lenne, amit ha nem lehet gyógyítani, nem szabad *említeni* vagy el kell takarni. (Kanadai-amerikai Magyarság) > Hányszor hallani olyan kliséket, hogy „Maga nem öreg, csak aranykorú,” „Nem vagyok koros, hanem örökifjú”, mintha az öregség egyfajta métely lenne, amit ha nem lehet gyógyítani, nem szabad *említeni*, vagy el kell takarni.

Az országból való távozásunkkor a mi lakásunk *erkényén* is ott maradt vagy 50 filmtekercs. (Magyar Élet) > Az országból való távozásunkkor a mi lakásunk *erkélyén* is ott maradt vagy 50 filmtekercs.

Az *árvízkárosulak* megsegítésére Ausztráliaszerte hatalmas méretű gyűjtés indult, melynek csúcspontja a január 9-én, vasárnap megrendezett “telethon” volt, ahol bejelentették már több mint 10 millió dollár gyűlt össze. (Magyar Élet) > Az *árvízkárosultak* megsegítésére Ausztrália-szerte hatalmas méretű gyűjtés indult, melynek csúcspontja a január 9-én, vasárnap megrendezett “telethon” volt, ahol bejelentették, már több mint 10 millió dollár gyűlt össze.

Ezen a régi telefonon aztán *vérge* újra tud kommunikálni. (Magyar Élet) > Ezen a régi telefonon aztán végre újra tud kommunikálni.

A legnagyobb baj most az, hogy ide *sódródtak* valami olajos hordók, amiknek tartalma befolyt a szomszédos házakba, így még nehezebb az olajos iszaptól megtisztítani őket. (Magyar Élet) > A legnagyobb baj most az, hogy ide sódródtak valami olajos hordók, amiknek tartalma befolyt a szomszédos házakba, így még nehezebb az olajos iszaptól megtisztítani őket.

Figyeljünk hát kicsit jobban egymásra, használjuk fel ennek a *katasztrófának* a tanulságait arra, hogy törődjünk jobban egymással. (Magyar Élet) > Figyeljünk hát kicsit jobban egymásra, használjuk fel ennek a katasztrófának a tanulságait arra, hogy törődjünk jobban egymással.

A ritka lombú *eukaliptuszok* nem nyújtanak védelmet a perzselő napsugarak ellen. (Magyar Élet) > A ritka lombú eukaliptuszok nem nyújtanak védelmet a perzselő napsugarak ellen.

Kinézet szempontjából két különbözőbb állatot szinte el sem lehetne képzelni, mert míg a kacsacsőrű, vízi álat lévén, síma szőrű, mondhatni “áramvonalas” küllemű, addig az erszényes sün kizárólag egy szárazföldi élethez *ikdomult*, lomha mozgású, tüskés gombóc. (Magyar Élet) > Kinézet szempontjából két különbözőbb állatot szinte el sem lehetne képzelni, mert míg a kacsacsőrű, vízi állat lévén, síma szőrű, mondhatni “áramvonalas” küllemű, addig az erszényes sün kizárólag egy szárazföldi élethez *idomult*, lomha mozgású, tüskés gombóc.

El is határozzuk, hogy összecsomagolunk, s *folytatjuk* útunkat észak felé, a csapadékban gazdagabb vidékek irányában. (Magyar Élet) > El is határozzuk, hogy összecsomagolunk, s folytatjuk utunkat észak felé, a csapadékban gazdagabb vidékek irányában.

leginkább csak a végtelenbe nyúló *homokdűnákat* és a száraz tengerparti bozótosokat számlálgathatjuk (Magyar Élet) > leginkább csak a végtelenbe nyúló homokdűnéket és a száraz tengerparti bozótosokat számlálgathatjuk

A *könyben* nagyon szép képillusztrációk is vannak, tehát a benne szereplők személyes ismerőseinkké válnak. (Magyar Élet) > A *könyvben* nagyon szép képillusztrációk is vannak, tehát a benne szereplők személyes ismerőseinkké válnak.

A másik pedig az, hogy én vagyok a legidősebb élő tagja a családomnak, aki még a *nagyszülőket* is ismerte. (Magyar Élet) > A másik pedig az, hogy én vagyok a legidősebb élő tagja a családomnak, aki még a nagyszülőket is ismerte

... a *baptista* hittestvérek szeretete és imája tartotta őt életben (Magyar Élet) > ... a baptista hittestvérek szeretete és imája tartotta őt életben

... inkább olyan esetek, ahol egy-egy *nagyszülő* volt magyar származású. (Kanadai Magyar Hírlap) > ... inkább olyan esetek, hogy egy-egy nagyszülő volt magyar származású.

3. Összegzés

A Kárpát-medencén kívüli magyar közösségek sajtójának nyelvi szempontból való vizsgálata alapján megállapíthatjuk, hogy bizonyos jelenségek ugyanúgy előfordulnak benne, mint a kárpát-medencei sajtótermékekben, egyes cikkek nyelvi színvonala pedig megközelíti a magyarországi országos napilapokét. A vizsgált szövegekben olyan nyelvi jelenségek is nagyobb számban észlelhetők, amelyek a kárpát-medencei helyi sajtótermékekre kevésbé jellemzők, főleg az értelemzavaró elírás és a szókapcsolat tagjainak egybeírása. A vártnál kisebb mértékben jut bennük kifejezésre idegen szónak és szókapcsolatnak a használata. A kreatív hozzáállás megnyilvánulásaként, stiláris többletként értékelhetjük az alkalmazott neologizmusokat.

A kutatás megkezdése előtt a szerző két hipotézist állított fel. Az egyik feltevése (hogy az emigráns sajtótermékek nyelvezete hagyományörzőbb, mint a Kárpát-medenceieké) nem igazolódott be az újságszövegek nyelvi elemzése során.

A másik feltevés (az emigráns sajtó a környezeti nyelv hatását mutatja, az Egyesült Államokban, Kanadában, Ausztráliában az angolét, Izraelben az ivritét, Argentínában a spanyolét stb.) beigazolódott az újságszövegek nyelvi elemzése során. A környezeti nyelv többféle módon hat a sajtónyelvre, hatása részben idegen szavak átvételében, részben idegenszerűségek használatában nyilvánul meg.

Hivatkozások:

1. A magyar helyesírás szabályai, 2015., Budapest, Akadémiai Kiadó, 12. kiadás
2. Grétsy László és Kemény Gábor (szerk.) 2005: Nyelvművelő Kéziszótár, Budapest, Tinta Könyvkiadó
3. Nyelvhasználati szintek és stilisztikai vétségek közéleti nyelvünkben, Ada, 1976., Kiadja a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok Szervező Bizottsága
4. Amerikai Magyar Hírlap www.amhir.com (2017. nov. 9.)
5. Amerikai Népszava www.nepszava.com (2018. jan. 10.)
6. Buenos @ires-i Hírmondó <http://www.buenosaires.hu/> (2017. nov. 8.)
7. Californiai Magyarság www.californiamagyarsag.com (2018. jan. 10.)
8. Kanadai-amerikai Magyarság www.kekujtsag.com (2018. jan. 16.)
9. Kanadai Magyar Hírlap www.kanadaihirlap.com (2017. nov. 9.)
10. Magyar Élet www.magvarelet.net (2018. jan. 17.)
11. Új Kelet <https://ujkelet.live/> (2017. okt. 28.)
12. Új Kelet – Wikipédia http://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%9Aj_Kelet (2012. nov. 30.)
13. Új Kelet (folyóirat, 1918) – Wikipédia [https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%9Aj_Kelet_\(foly%C3%B3irat,_1918\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%9Aj_Kelet_(foly%C3%B3irat,_1918)) (2018. jan. 19.)